

Papírforma szerint még csak délután volt, a magas házak azonban elfüggönyözték a nappalt, így a szegény utca mélyén már rég leszállt az éj. Falak emelkedtek a két oldalon, sokemeletes, feketeablakos falak. Emberfalak?

90 Lábass Endre

SZINDBÁD ÉS A HANGSZERILLAT

Kérkedő túlzás lenne így mondani. Annyi minden esetre való igaz, hogy odafent, az utcát kínaifalasan határoló bérházak üreglakásaiban mindegyütt emberek laktak –

ilyenek-olyanok-mi magunk, már ha ember az ilyen.

Szindbád egy utcára nyíló, zsúfolt kisszoba sarkában, egy elég magas ruhahalom mellett üldögélt jókedvűen, székéről átlátott a következő szobába is – ez a lakáslabirintus itt egy félszobagyűjtemény! –, állapította meg magában... És ahogy a zenét hallgatta, megrázkódott, mert észrevette, hogy csipetnyit elaludt. Álompor.

Három öregember zenélgetett Szindbád feje körül – elég pityókós méhecskék voltak. Egyikük, egy hegedűs, meg is jegyezte: – Kérem, uraim, én most úgy érzem, tökrészeg vagyok! – finoman meghajolt, és húzkodta tovább szépen, lágyan. Kopott kék cejgnadrágban állt az első félszoba közepén a vén cigány. Nem látszott volna rajta részegségnek nyoma se, ha külön nem jelenti be. A falnál két öregember ült, egyik harmonikázott, másik a hegedűjét átölelve, fakult fekete öltönyben egy konyhaszéken ült és hallgatta a zenét. Valamikor az estnek ezen a pontján Szindbád különös jóérzéssel hátrahajította a fejét... Ám ekkor váratlanul valami szilárd dolognak ütközött a kobakja, úgyhogy kicsit, csak amennyire bírt és kedve volt, hátranézett: mi a csuda az ott a feje mögött?

Lassan fordult az öreg hajós feje, tekintete először átsiklott öt üres borosüvegen – az ilyen palackra mondták a régi népek, hogy már fekete a szeme –, aztán jött az ajtó, e nyílászáró a mellékutca gyér lámpafényébe nézett – zsupsz, épp egy nagy árnyék –, a tekintet tovább pásztázott, egy sarki szekrény, odabent szégyenlősen, mégis büszkén további öt-hat üres üveg – de mi még azért érünk valamit, hogy kiürültünk! – a férfitekintet megértően továbbhaladt, egészen körbe – a legszebb férfierény a megérteni akaró folytonos küzdelem –, szalmacseppkőnek tűntek most a szórványosan halmozódó üres borosüvegek – a szobácska sarkaiban elkülönülve, kis csoportokban álltak, buszra vártak. A hajós tekintete ekkor már körbe is ért, és megérkezett a saját jobb válla mögé. Ott két nagybögő állt a falnál, egyikük már lelakkozva, a másik még fehér-didergős-meztelenül. E hangszer illatozott hát Szindbád nyaka mögött, ennek vállára hajtotta előbb félálmai boldog öntudatlanságában a fejét. Az asszonyok a kőkemény, de dülöngélő férfi támaszai.

Illatfelhőt lehelte ez a meztelen hangszerasszony. Szindbád finoman még egyszer nekiütötte a fejét – de közben sajnos lett egy kis büntudata. – Mert mi van, ha ezt a finom tiszta faanyagot beszennyezi az ember haja? Ha a neki-dőlő fejtől zsíros, viaszos lesz a drága hangszer, és majd nem tapad meg rajta a lakk? Úgyhogy a hajós óvatosabb lett, attól fogva csak a hangszer illatfelhőjébe bólintotta a fejét – már ha hátrafelé lehet bólintani.

A zenészek néha együtt játszottak, mind a hárman, néha egyikük kicsit pihent. Először tesze-toszának tűntek, énekelgettek, de nem nagyon tudták a szöveget, úgyhogy rendszeresen kiegészítették ilyenformán – tiri-tiri, tiri-tiri – egyikük sem tudta pontosan az egyik szöveget sem, de míg tartott a zenevarázs, ez nem is zavarta őket.

Ám a szélfuvallat egyszerre elfeledtette velük azt a közösen megtalált dallamot, és hajba kaptak. Az egyik hegedűs megbántódva felkelt. – Ó, a pár pohár bor után felhorgadó szalmaláng büszkeségek! Szindbád valaha ismert egy ilyen jellegzetesen megsértődgető embert egy darabig. Magas, barna hajú, barna szemű férfi volt ez – olyan egyenes tartású, katonás –, valahonnan a Nyírségből származott, évtizedek óta vízivárosi kisvendéglőkben ebédelgetett egyedül, és a szép vendéglősnéknek udvarolgatott, akik meg, Szindbád legnagyobb meglepetésére, őszintén imádták e rég idejétmúlt, szénaillatú kódalakat. A szénaillatot sárgacímkes kölnisüvegben őrizte otthon, pengéi és borotvapamacsa mellett, a borotválkozótükör előtt. Ritkán, ám rendszernek mondható időközökben, szinte előre kiszámíthatóan azonban megakadt eme egyforma ebédek és vacsorák vonulása, a ragyogó felszínen idilli, ám végül is holt évtizedekké sűrűsödő húslevesáradat felkavarodott – a ballonkabátos, baszksapkás, selyemnyakkendős úr valami apróságon felhúzta az orrát, jéghidegen átnézett a molett főnökasszonyon, és továbbállt a szomszédos kisvendéglő teraszáig, ahol aztán az áruló helynek háttal ült pár éven át. Még hosszú, dohányos ujjai közt tartott cigarettájának füstjét is ellenkező irányba fújta, a Duna felé. Élet-hosszan tudta dédelgetni vélt vagy valódi sérelmeit – így szokták mondani, nem? Vagy vélt, vagy valódi életén át igazi sérelmeit? Felcserélhetők.

Már majdnem őszi este volt a sikátor mélyén, a szobát addigra kellemesen befűtötték a zenélgető öregemberek. A sértődött zenész felkelt, a kappalal koronázott ruhakupacról duzmadan felvette ballonját, kissé szeles mozdulatokkal húzkodta a kabátot, dérral-dúrral – elképzelt arculütések az ilyen mozdulatok –, valami bántót mondott az ajtóból vissza a szoba felé, aztán kilépett az estébe, és rögtön eltűnt, mint aki ott se járt, ott se muzsikált. Odabent meg a dolgok százezeréves rendje szerint pár mondatot váltottak róla, már nem is a háta, csak az ajtó mögött, aztán játszottak tovább.

Mélyen jellemző volt a három zenész gyors összefogása a negyedik ellen. Szindbádnak ekkor jutott eszébe, hogy valójában rajta és a hangszerkészítőn kívül négyen voltak eredetileg a szobában, amikor megérkezett – kószált, tengett-lengett még ott egy alacsony, öltönyös öregúr is, leg-
92 alább fél zakóval mindig a másik helyiségben, de ő nem zenélt, csak kibicelt, néha előbukkant, bólingatott, teste mozdulataival a többiek háta mögül kísérte a muzsikát. Lehet, hogy nem is tudott zenélni, vagy tudott, csak félt, hogy a többiek jobbak nála. – Érdekes ez a félelem – gondolta Szindbád –, miért, mióta kell az embernek a jobbaktól félnie?

Most azonban nem a háttéralakon járt az esze, hanem az elüldözött, menekülésig sértett másikon. Gyerekkorában a hajós mindig ijesztő jelenségnek tartotta az ilyen összefogást. Hogy senkinek nem esik meg a szíve az alulmaradón, hogy aki egyszer kisebbségbe kerül, szép lassan – villámsebesen – egyedül marad. Nem úgy alakul, ahogy az ember várná, hogy kialakul valami egyensúly, hogy a gyöngébbik mellé majd mintegy szabályszerűen odabillen valaki. Milyen ijesztően örök ez a mese, valakit leszól a hangadó, a többiek meg együtt ugatnak vele. Szindbád és édesapja annak idején először mindig az első gólért szurkoltak a futballmeccseken, aztán mindig a gyöngébbnek, az egyenlítésért. Persze ez nem igazságos, mert az igazság az, ha tizenöt góllal győz az erősebbik csapat.

Úgy tűnt Szindbád előtt, hogy ez a sértődés, a harmadik zenész eltávovása összébb hozta a maradék zenészeket, az alkalmi duó, a hegedűs meg a harmonikás – akiről közben kiderült, hogy civilben híres cimbalomművész, beledüldült a dalokba, a szövegekből is sokkal több szó jutott az eszükbe. Szindbád a faliórára pillantott az egyik palackcsoport felett – hét felé járt.

Még nem mondtunk semmit a félszoba hátsó sarkában ülő szemüveges, őszszakállú férfiről. Ő nem zenélt, csak elégedetten bólogatott, magában dúdolgatott, néha egy-egy szót halkán kimondva. Hetvenéves lehetett, egyenes tartással ült egy irodai széken, karba fonva kezét. Egy kortyot sem ivott. A zenészekhez és Szindbádhoz viszonyított helyzete kicsit olyan volt, mintha ő lenne a király, a többiek pedig előtte, az ő szórakoztatására tartanák az előadást. Látszott, hogy nagyon ért a zenéhez, egy-egy sikeresnek vélt hangsor után ránézett a hegedűs és a harmonikás, és Szindbád is figyelgette helyeslő bólintásait, ha tetszett neki valami futam. Igen, egészen megfelelő mesebeli királynak tűnt a hangszerkészítő. Elegánsan távolságtartó volt, mégis mindenkire odafigyelt: – Fenyő – bólintott például Szindbád felé, látva a hajós boldog hangszerszorgoltságait – elmosolyodva mondta ezt, és nagy szeretettel –, fenyő!

Talán mégsem egy vadonatúj, eddig még sosem látott dolog okozza nekünk a legnagyobb örömet, futott át a hajós agyán, hiszen pontosan tudta, hogy már nagyon is sokszor ült ilyen kis műhelyekben, és mindig örökre megőrzött

belőlük magában valamit. Ahogy a karba font kezű öreg király kedvtelve hallgatta az udvari muzsikusokat, ahogy a palackok is elábrándozni tűntek, mint a jobb és bal zsöllye üvegvendégei, Szindbád megint visszahajtotta fejét a hangszer finom gyantaillatába. E zene közepén ismerős örvénylő érzés ragadta el. Jól tudta, hogy épp ez az a hangulat, amikor egyes emberek erős vágyat éreznek, hogy a pillanatba vendégül hívjanak valakit, hogy egy tanút hívjanak oda gyorsan telefonon. Ismerünk ilyen embereket, a meghitt pillanatba tanúkat csődítenek. – Egyedül kell megélni mindezt, meg kell próbálni feloldódni benne – gondolta hát a hajós –, ó, jaj, milyen vacak kis betegség ez és milyen rémes... Vajon miért nem mer az ember boldog lenni egyedül? Miért retteg annyira, hogy testőrök után sikolt, ha szívéig ér a muzsika? Akkor majd megérkeznek nagykabátban, és körülállják sötéten a hangszigetelő tanú, velük jön az utca hidege, és már nem is fogják érteni, miért hívták ide őket. Szindbád villanásnyi ideig tisztán érezte, hogy ez élete egyik legszebb napja volt. És hogy tanúkra még gondolni sem szabad.